

Emanuel Kulczycki, Ewa A. Rozkosz, Aneta Drabek

Umiejdzynarodowienie polskich czasopism w naukach społecznych i humanistycznych – transformacyjna rola systemu ewaluacji nauki¹

STRESZCZENIE: W tym artykule omawiamy przemiany polskich czasopism, które spowodowane były wprowadzeniem systemu ewaluacji nauki wykorzystującego wykaz czasopism punktowanych. Skupiliśmy się na umiejdzynarodowieniu czasopism z nauk społecznych i humanistycznych ($N = 801$), aby zbadać, w jaki sposób polityka naukowa przekształciła praktyki redakcyjne w polskich czasopismach. Zastosowaliśmy metody mieszane obejmujące zarówno jednoczynnikową analizę wariacji i dwuczynnikową analizę wariacji w schemacie mieszanym, jak i częściowo ustrukturyzowane wywiady. Wyniki badania wykazały, że polityka naukowa zmieniła praktyki redakcyjne, ale nie nastąpiło rzeczywiste umiejdzynarodowienie polskich czasopism z obszaru nauk humanistycznych i społecznych. Przeciwnie, nastąpiło jedynie pozorne umiejdzynarodowienie, które manifestuje się w „ogrywaniu” systemu oceny czasopism naukowych. Badanie wykazało, że redaktorzy polskich czasopism nie podejmują dyskusji nad wyzwaniem, jakie niesie ze sobą umiejdzynarodowienie, ale stosują wyłącznie te praktyki związane z umiejdzynarodowieniem, których wprowadzenie narzucają regulacje systemowe. Artykuł kończy się rekomendacjami, jak motywować redakcje do umiejdzynarodowienia czasopism, a także jak powstrzymać korumpowanie parametrów mierzących umiejdzynarodowienie.

SŁOWA KLUCZOWE: humanistyka, umiejdzynarodowienie, Polska, wykaz czasopism punktowanych, nauki społeczne

Wprowadzenie

Nauka jest międzynarodowa z samej swej natury (Gordin 2015) natomiast nauki społeczne i humanistyczne często określane są jako ściśle związane z otaczającą kulturą, językiem, społecznością. Tym samym nauki społeczne i humanistyczne są często postrzegane jako bardziej „narodowe” niż „międzynarodowe” (Kyvik 1988;

¹ Artykuł pierwotnie opublikowany w *Canadian Journal of Sociology*: Kulczycki, E., Rozkosz, E.A. i Drabek, A. (2019). Internationalization of Polish Journals in the Social Sciences and Humanities: Transformative Role of The Research Evaluation System. *Canadian Journal of Sociology* 44, 9–30. <https://doi.org/10.29173/cjs28794>.

Nederhof et al. 1989), chociaż Sivertsen (2016) pokazuje, że praktyki publikacyjne w naukach społecznych i humanistycznych pierwotnie wcale nie były „narodowe”. W przeszłości naukowcy używali kilku języków międzynarodowych, spośród których najważniejszym była łacina. Sivertsen podkreśla, że „unarodowienie” nauk społecznych i humanistycznych jest ściśle związane z demokratyzacją edukacji i życia społecznego w XX wieku. Dlatego też, legitymizacja wiedzy, w naukach społecznych i humanistycznych, wymaga konsensusu nie tylko społeczności naukowej, ale także ogółu społeczeństwa. Nauki społeczne i humanistyczne funkcjonują w ramach tak zwanej „zniekształconej uniwersalności” (Keim 2008), w której naukowcy muszą pogodzić umiędzynarodowienie komunikacji naukowej z lokalnym kontekstem w postaci konkretnych roszczeń naukowców i społeczeństwa.

Termin „umiędzynarodowienie” w badaniach nad szkolnictwem wyższym i polityką naukową używany jest do opisu transformacji systemu nauki i szkolnictwa wyższego na trzech poziomach (Frølich 2006). Na poziomie makro, na skutek oddziaływania różnego rodzaju polityk państwowych i międzynarodowych, zachodzą przemiany środowiska nauki i szkolnictwa wyższego lub instytucji. Na poziomie mezo zachodzą przemiany, które łączą wymiar międzynarodowy z działalnością instytucji. Na poziomie mikro umiędzynarodowienie odnosi się do współpracy międzynarodowej, publikacji wieloautorskich czy też mobilności.

Polityka naukowa i polityka szkolnictwa wyższego zajmowały się umiędzynarodowieniem od lat 80. i 90. XX wieku (Aksnes et al. 2008; Reale et al. 2012). Początkowo termin ten dotyczył głównie mobilności studentów. Jednakże obecnie umiędzynarodowienie postrzegane jest jako sposób na wzmocnienie doskonałości naukowej, zwiększenie atrakcyjności systemu badawczo-rozwojowego (R&D) oraz reagowanie na globalne problemy. W Europie programy ramowe UE odegrały ważną rolę we wspieraniu nawiązywania współpracy międzynarodowej, a także przyczyniły się do umiędzynarodowienia agencji finansujących. Od 2000 roku wiele polityk rozwijało się zarówno na szczeblu europejskim, jak i państwowym (np. Strategia Lizbońska, Europejska Przestrzeń Badawcza). Krajowi decydenci poszukują sposobów na podniesienie umiędzynarodowienia nauki i instytucji naukowych w swoich państwach. Konstruowaniu strategii wzrostu umiędzynarodowienia przyświecać mogą różne racje, takie jak specyfika państwa, wola polityczna i obecny poziom umiędzynarodowienia.

W naszym badaniu skupiliśmy się na umiędzynarodowieniu czasopism naukowych w Polsce. Zbadaliśmy, w jaki sposób konstruowane są parametry, które kwantyfikują umiędzynarodowienie i jak w rezultacie polityka naukowa ukształtowała i przekształciła polskie czasopisma z obszaru nauk społecznych i humanistycznych.

Umiędzynarodowienie badań stało się ważnym celem polityki naukowej (Li i Zhang 2003; Reza Davarpana i Behrouzfar 2009), a także kluczowym kryterium

w różnych procedurach ewaluacji czasopism (Brembs et al. 2013; Pontille i Torny 2010; Wolters 2013). Powszechnie uznaje się, że w koncepcji umiejdzynarodowienia czasopism naukowych brakowało systematycznej definicji (Zitt i Bassecoulard 1998), w wyniku czego przyjęte przez decydentów rozwiązania są zróżnicowane nie tylko dla poszczególnych dziedzin nauki, ale również dla różnych typów krajów (anglo- i nieanglojęzycznych). Umiejdzynarodowienie czasopism naukowych oznacza więcej niż tylko poszerzenie grupy odbiorców poza granicę państwa oraz uwzględnienie w tekstach czasopisma orientacji innej niż krajowa. W przypadku czasopism z krajów nieanglojęzycznych umiejdzynarodowienie oznacza również publikowanie w języku angielskim przez lokalnych naukowców, zachęcanie autorów z zagranicy do publikowania w lokalnych czasopismach oraz recenzowanie artykułów przez naukowców z innych krajów. Dlatego wyzwania związane z umiejdzynarodowieniem czasopism z perspektywy krajów nieanglojęzycznych mają swoją własną „logikę”.

Struktura niniejszego tekstu jest następująca: w części pierwszej prezentujemy tło i kontekst polityki naukowej i ewaluacji nauki w Polsce. Następnie opisujemy trzy zbiory danych oraz metody analizy, a w dalszej części prezentujemy wyniki, które skupiają się na parametrach umiejdzynarodowienia czasopism i regulacjach polityki naukowej. W ostatniej części artykułu przedstawiamy wnioski.

Tło i kontekst

Ramy naszego badania opierają się na czterech filarach, co pozwala nam interpretować wyniki z wykorzystaniem metod mieszanych. Na początku skupiamy się na efektach polityki naukowej w Polsce, której cele wyznaczyły kształt wykazu czasopism punktowanych (tj. drugi filar), głównego instrumentu ewaluacji czasopism naukowych. W naszym badaniu śledzimy przemiany praktyk redakcyjnych oraz umiejdzynarodowienie czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Następnie, prezentując trzeci filar (tj. język publikacji w naukach społecznych i humanistycznych), twierdzimy, że umiejdzynarodowienie w kategoriach języków publikacji jest kwestią bardzo złożoną dla naukowców z krajów nieanglojęzycznych. Na końcu przedstawiamy, w jaki sposób mierzy się stopień umiejdzynarodowienia czasopism w Polsce i jak można porównać wskaźniki stosowane w Polsce ze wskaźnikami używanymi w innych systemach.

Polityka naukowa w Polsce

Polska akademia w ostatnich latach przeszła wiele przekształceń, podobnie jak miało to miejsce w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej (Albu i Albu 2015; Kozak et al. 2014). Po upadku reżimu komunistycznego przeprowadzono istotne zmiany systemowe w zakresie zarządzania uniwersytetami oraz wprowadzono nowe

tryby finansowania nauki. Zmiany te doprowadziły do ogromnej ekspansji instytucji szkolnictwa wyższego. Jednocześnie polskie nauki społeczne i humanistyczne straciły znaczną część swojej międzynarodowej widoczności, a tak zwane „nauki ścisłe” utrzymały poziom międzynarodowej widoczności swoich badań (Kwiek 2014). W 2008 roku przedstawiono dokument zatytułowany *Budujemy na wiedzy* argumentujący potrzebę przeprowadzenia głębokich reform w sektorze nauki i szkolnictwa wyższego (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego 2008). Reformy te rozpoczęły się w 2010 roku. Umiędzynarodowienie i poprawa jakości nauki były dwojakim celem reform, który wyrażony został w wielu aktach rządowych.

Jedną z największych zmian systemowych było zbudowanie nowego systemu ewaluacji nauki, który służyć będzie dystrybucji środków finansowych do wszystkich instytucji szkolnictwa wyższego (Kulczycki 2017). System ten polega na finansowaniu instytucji w oparciu o jej wyniki (ang. *performance-based research funding system* [PRFS]), a nauka oceniana jest przede wszystkim na podstawie liczby i jakości publikacji (Hicks 2012). System finansowania w oparciu o wyniki na poziomie krajowym ma różne konsekwencje. Butler (2003), omawiając przypadek Australii stwierdziła, że formuła finansowania oparta na liczbie publikacji w danej bazie danych (w omawianym przypadku był to Science Citation Index) wraz z upowszechnieniem kultury ewaluacyjnej mogą zmienić praktyki publikacyjne. Butler podkreśla, że eksperci zajmujący się polityką naukową nie powinni przyjmować prostych miar bibliometrycznych w celu poprawy produktywności w nauce. Z drugiej strony Schneider et al. (2014) wykazali, że w Norwegii, pomimo że liczba publikacji rośnie, liczba cytowań pozostaje niezmienna. Odmienne doświadczenia Australii i Norwegii pokazują, że stosowanie różnych wskaźników oraz zliczanie publikacji mogą wpływać na produktywność na różne sposoby. Co więcej kształt baz danych, zbudowanych na potrzeby realizacji celów wpisanych w systemy finansowania oparte na wynikach, może również determinować nasze rozumienie produktywności w różnych dziedzinach nauki. Jak pokazuje przypadek flamandzki, potrzebujemy baz danych, które obejmują nauki społeczne i humanistyczne, aby zbadać zmiany we wzorcach publikacyjnych w tych dziedzinach nauki (Engels et al. 2012).

Wszystkie podstawowe jednostki naukowe w Polsce co cztery lata przeprowadzają okresową ocenę zatrudnianych przez siebie pracowników. Polski system finansowania oparty na wynikach stosowany jest we wszystkich typach jednostek i dla wszystkich dziedzin nauki; jest to system, który stosuje te same kryteria zarówno do oceny „nauk ścisłych” (nauk przyrodniczych, technologicznych, inżynierskich i matematyki), jak i nauk „miękkich” (nauk społecznych, humanistycznych oraz sztuki). W rezultacie najważniejszymi parametrami oceny są artykuły publikowane w międzynarodowych czasopiśmie naukowych, które stanowią kluczową formę upowszechniania wiedzy dla wielu dyscyplin naukowych. Jednakże książki oraz prace zbiorowe odgrywają

ważną rolę w wielu dyscyplinach z obszaru nauk humanistycznych i społecznych, a ich wartość w polskim systemie jest deprecjonowana. Naukowiec może przykładowo uzyskać 50 punktów za opublikowanie artykułu w najwyższym „punktowanym” czasopiśmie, ale tylko 25 punktów za opublikowanie książki w najbardziej prestiżowym wydawnictwie naukowym (jak na przykład Cambridge University Press).

Wykaz czasopism punktowanych

Kluczowym elementem polskiego systemu finansowania opartego na wynikach jest wykaz czasopism punktowanych, który składa się z trzech części – A, B oraz C – „jakość” artykułów opublikowanych w czasopismach przekłada się na „punkty” (Kulczycki et al. 2017a). Wykaz czasopism punktowanych publikowany jest w Polsce od 1999 roku i jest jednym z pierwszych krajowych wykazów czasopism. System krajowych wykazów czasopism stosowano także między innymi w Australii, Brazylii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Norwegii i Serbii. Te wykazy wykorzystywane są – podobnie jak polski wykaz czasopism punktowanych – jako główne instrumenty systemów finansowania opartych na wynikach.

W Polsce wydawanych jest ponad 3000 czasopism naukowych, w tym ponad 1200 z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Jednak tylko kilka czasopism z nauk społecznych i humanistycznych jest indeksowanych w międzynarodowych bazach danych: 7 w bazie Social Sciences Citation Index, 6 w bazie Arts & Humanities Citation Index, oraz 67 w bazie SCOPUS. Według Salager-Meyer (2015) polska sytuacja jest podobna do tej w Chinach, Bangladeszu, Słowenii, Iranie i na Bliskim Wschodzie, gdzie tylko niewielka część czasopism spełnia minimalne wymagania, które stawiają bazy przed czasopismami ubiegającymi się o zaindeksowanie. Dlatego większość polskich czasopism nie jest indeksowana w międzynarodowych bazach danych i jest indeksowana tylko w polskim wykazie czasopism punktowanych.

W naszym badaniu definiujemy nauki społeczne jako dziedzinę nauk społecznych w klasyfikacji dziedzin naukowych OECD, a nauki humanistyczne jako dziedzinę nauk humanistycznych w klasyfikacji OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju [OECD] 2007). Jednakże dyscypliny, które obejmują te dziedziny OECD, są czasami definiowane inaczej niż w polskiej klasyfikacji. Na przykład dwie polskie dyscypliny, archeologia i historia, stanowią jedną dyscyplinę w klasyfikacji OECD. Te definicje są zgodne z przepisami dotyczącymi ewaluacji czasopism naukowych w Polsce, według których czasopisma oceniane są w trzech głównych kategoriach: nauk społecznych, nauk humanistycznych oraz tak zwanych nauk ścisłych, na które składają się nauki inżynierskie, przyrodnicze i medyczne.

Metoda tworzenia polskiego wykazu czasopism punktowanych została opisana we wcześniejszym badaniu (Kulczycki i Rozkosz 2017). Wykazy czasopism punktowanych publikowane są od dwudziestu lat. W 2011 roku wprowadzono nowy model

wykazu i na jego podstawie opublikowano trzy kolejne wersje wykazu w latach 2012, 2013 i 2015. Wykaz czasopism punktowanych przygotowuje Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego i czasopisma mogą być przez nie przydzielane do jednej z trzech części – A, B i C:

- Część A wykazu: czasopisma indeksowane w bazie Journal Citation Reports (od 15 do 50 punktów),
- Część B wykazu: polskie (do roku 2014 także zagraniczne) czasopisma, które nie posiadają wskaźnika *impact factor* (od 1 do 15 punktów),
- Część C wykazu: czasopisma indeksowane w bazie European Reference Index for the Humanities (od 10 do 25 punktów).

Dla polskich naukowców z obszaru nauk społecznych i humanistycznych najważniejsza jest część B wykazu, w której indeksowane są prawie wszystkie polskie czasopisma naukowe publikowane w tych dziedzinach. Dlatego w naszym badaniu skupiliśmy się właśnie na tym zbiorze czasopism.

Czasopismom z części B wykazu punkty zostały przydzielone na podstawie oświadczeń o wypełnianiu przez nie parametrów wielowymiarowej ewaluacji. Czasopisma są oceniane według ich przyporządkowania do jednej z trzech grup: nauk społecznych, nauk humanistycznych oraz nauk „ściślych”. Wybór grupy należy do redaktora naczelnego, który dokonuje go podczas zgłaszania czasopisma do uwzględnienia w wykazie. W każdym wydaniu wykazu te same parametry są używane do ewaluacji czasopism z wszystkich trzech grup. Zatem jeśli niektóre z czasopism były indeksowane we wszystkich edycjach wykazu przygotowanych zgodnie z nowym modelem obowiązującym od 2011 roku, to jest możliwe porównanie przemian, które przeszły wybrane czasopisma naukowe, a także wyników, jakie osiągały w kolejnych ewaluacjach.

Język publikacji w naukach społecznych i humanistycznych

Wybór języka publikacji naukowych jest dla polskich naukowców bardzo złożoną kwestią (Duszak i Lewkowicz 2008). Zależy to od wieku naukowców (przed 1989 rokiem to rosyjski był językiem obowiązkowym w szkole), wcześniejszego kontaktu z językiem angielskim oraz dziedziny badań czy ukończonego kierunku studiów. Pisząc o przypadku hongkońskim, Hyland (2016) pokazał, że dominacja języka angielskiego w akademii podnosi kwestię istnienia pewnej „niesprawiedliwości językowej” wobec języków ojczystych autorów. W Polsce wielu badaczy postrzega publikowanie po angielsku jako przejaw nierówności, ponieważ publikują głównie po polsku. W latach 2009–2014 tylko niewielki odsetek prac z obszaru nauk społecznych i humanistycznych został napisany po angielsku (11,8%), a publikacje w języku polskim (82,7%) stanowiły większość całej produktywności naukowej (Kulczycki et al. 2017b). Z drugiej strony, jak pokazuje Sivertsen (2016), publikowanie w języku

ojczystym, ale również w języku międzynarodowym jest standardową praktyką dla większości norweskich badaczy z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Niemniej autorzy z krajów nieanglojęzycznych muszą poszukiwać uznania w zdominowanym przez język angielski świecie nauki. Stało się to koniecznością nawet w naukach społecznych i humanistycznych. Bocanegra-Valle (2013) twierdzi, że ogólną tendencję europejską można zilustrować na przykładzie Hiszpanii, która nie ma prawodawstwa chroniącego język narodowy. Zatem to angielski jest językiem nauki i publikowanie w nim jest wysoko cenione przez naukowców jako najlepszy sposób na zdobycie rozpoznawalności i uznania. Ten opis pasuje również do polskiej sytuacji. W Polsce badacze mogą publikować po polsku, ale są zmuszeni by publikować po angielsku, jeżeli chcą otrzymać środki na badania lub uzyskać habilitację (najwyższy stopień naukowy w Polsce). Oznacza to jednak, że naukowcy nie tylko muszą publikować po angielsku, ale także to, że polskie czasopisma muszą zmienić swój zakres oraz praktyki redakcyjne ze zorientowanych lokalnie na zorientowane międzynarodowo.

Wskaźniki i parametry umiejdzynarodowienia czasopism

Istnieje obszerna literatura na temat umiejdzynarodowienia czasopism. Najczęściej stosowanymi wskaźnikami umiejdzynarodowienia są: język publikacji (Buena-Casal et al. 2006; Rey-Rocha i Martin-Sempere 2004), międzynarodowi odbiorcy (Buena-Casal et al. 2006), afiliacja recenzenta(ów) (Pajic i Jevremov 2014) oraz afiliacja autora(ów) (Wormell 1998). Sivertsen (2016) pokazał, że wykorzystanie wskaźników współpracy międzynarodowej w naukach społecznych i humanistycznych ma ograniczone zastosowanie ze względu na dominację publikacji jednoautorskich w tych dziedzinach nauk. Ponadto wykorzystywane są również inne wskaźniki, takie jak afiliacja członka(ów) rady naukowej (Rey-Rocha i Martin-Sempere 2004) oraz indeksowanie czasopisma w bibliograficznych bazach danych – których międzynarodowy charakter nie jest kluczowy, ponieważ sama obecność w bazie (która może poprawić widoczność czasopisma) jest znacznie ważniejsza niż typ tej bazy (Buena-Casal et al. 2006; Rey-Rocha i Martin-Sempere 2004). Używając wskaźnika „indeksacja w bibliograficznych bazach danych” można ocenić, czy czasopisma zapewniają międzynarodowym odbiorcom dostęp do swoich publikacji. Wskaźniki umiejdzynarodowienia są ściśle powiązane ze wskaźnikami prestiżu takimi jak liczba cytowań (Gutiérrez i López-Nieva 2001) oraz wynik międzynarodowej oceny koleżeńkiej (Yue i Wilson 2004).

W polityce naukowej w Polsce, w systemie oceny czasopism stosuje się cztery parametry umiejdzynarodowienia. W oficjalnych dokumentach są one czasem nazywane wskaźnikami, zazwyczaj jednak parametrami. Wydaje się jednak, że nie ma żadnego wzorca, który wskazywałby, jak używać tych terminów. Dlatego w niniejszym

badaniu postanowiliśmy używać terminu „parametry”. Ogólnie rzecz ujmując, takie parametry można podzielić na pięć wymiarów oceny czasopisma: (1) treść, (2) dorobek, (3) odbiór i wykorzystanie, (4) cytowania, oraz (5) zarządzanie (zob. Haustein 2012). W polskim systemie umiędzynarodowienie mierzone jest wyłącznie w dwóch wymiarach. Pierwszy z nich to wymiar dorobku, który obejmuje parametry związane z językiem publikacji oraz z afiliacją autorów. Natomiast drugi wymiar to zarządzanie czasopismem, które odnosi się do parametrów takich jak afiliacja recenzentów oraz afiliacja członków rady naukowej. Zatem przemiany polskich czasopism są efektem nacisków z obu stron: przez rozporządzenia ministerstwa, które wymagają od czasopism umiędzynarodawiania oraz ze strony naukowców, którzy potrzebują międzynarodowych publikacji.

Polskie czasopisma stoją przed podobnymi wyzwaniem, jak czasopisma w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej oraz czasopisma z innych krajów peryferyjnych (Salager-Meyer 2015). Według Šipki (2013) również serbskie czasopisma są ewaluowane, a głównym celem tej ewaluacji jest stymulowanie procesu umiędzynarodowienia krajowych publikacji naukowych. Žic-Fuchs (2014) pokazała, że chorwackie czasopisma medyczne są częściej publikowane po angielsku, co sprawia, że spada liczba czasopism, które publikują (artykuły gorszej jakości) po chorwacku. Hiszpańskie czasopisma również są oceniane pod kątem ich międzynarodowego wpływu oraz międzynarodowej widoczności (Giménez-Toledo et al. 2007). Taki zwrot w kierunku międzynarodowych odbiorców spowodował w Hiszpanii masowy transfer najlepszych artykułów naukowych do czasopism zagranicznych. Niemniej jednak, jak pokazuje przypadek hiszpański, polityka naukowa może być skuteczna w stymulowaniu produktywności oraz umiędzynarodowienia badań (Jiménez-Contreras et al. 2003).

Nie każdy polski badacz może publikować w najlepszych międzynarodowych czasopismach. Dlatego potrzebują czasopism „międzynarodowych”, ale w lokalnym kontekście, czyli takich czasopism, które umożliwiają publikowanie po angielsku oraz recenzowanie artykułów przez zagranicznych recenzentów. Dla tych naukowców może to być pierwszy krok w kierunku publikowania w czasopismach bardziej prestiżowych i rozpoznawalnych przez środowisko naukowe danej dziedziny. Jest to szczególnie istotne dla naukowców na początku kariery naukowej, którzy muszą doskonalić się w pisaniu akademickim. Salager-Meyer (2008) podkreślił, że jednym z kluczowych problemów lokalnych czasopism jest to, że ich grono odbiorców jest bardzo wąskie i bardzo rzadko wykracza poza obszar kraju, w którym jest wydawane. Oznacza to, że tego typu czasopisma są z reguły czytane tylko przez odbiorców, którzy jednocześnie publikują w nich swoje teksty. Jednakże, w każdym z krajów, istnieją takie czasopisma krajowe, które mają większe grono czytelników niż periodyki międzynarodowe.

Metody

W naszym badaniu przeanalizowaliśmy umiejdzynarodowienie czasopism na poziomie mikro pod względem wyżej wymienionych trzech poziomów umiejdzynarodowienia. Takie podejście uwypukliło, jakie procesy oraz praktyki redakcyjne były podejmowane. Przy użyciu metody mieszanej przeprowadziliśmy badanie sekwencyjne eksplanacyjne (Zob. Creswell 2014), obejmujące analizę statystyczną, jak również częściowo ustrukturyzowane wywiady w celu zbadania umiejdzynarodowienia polskich czasopism, a także ustalenia, w jaki sposób wprowadzone przez ministerstwo regulacje wpłynęły na praktyki redakcyjne w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. W naszej analizie skupiliśmy się na polskich czasopismach indeksowanych w wykazie czasopism punktowanych. Badanie składało się z dwóch etapów. Na pierwszym etapie zebraliśmy i przeanalizowaliśmy dane ilościowe dotyczące umiejdzynarodowienia 1356 czasopism ze wszystkich grup nauk, z których 801 było z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Na drugim etapie przeprowadziliśmy wywiady z redaktorami 15 czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych, które zostały wybrane spośród czasopism analizowanych na pierwszym etapie badania. Drugi etap badania pozwolił nam pogłębić rozumienie wyników analizy ilościowej. Wyniki każdego etapu badania zaprezentowane zostały osobno, a następnie zostały zintegrowane i omówione w sekcji *Dyskusja*.

Na potrzeby niniejszego badania zebraliśmy dane obejmujące pełną reprezentację polskich czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych.

Głównym celem naszego badania było ustalenie, w jaki sposób polityka naukowa przyczyniła się do umiejdzynarodowienia czasopism naukowych z obszaru nauk społecznych i humanistycznych w Polsce. Trzy zbiory danych (I, II, III) zawierają czasopisma indeksowane w części B we wszystkich trzech edycjach wykazu czasopism punktowanych. Poszczególnych zbiorów użyliśmy do realizacji określonego celu:

- I. Do analizy umiejdzynarodowienia czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych wykorzystaliśmy dane z wykazów czasopism punktowanych opublikowanych w latach 2012, 2013 i 2015. Jednostką analizy jest pojedyncze czasopismo. Przeanalizowaliśmy czasopisma indeksowane w każdej z trzech edycji wykazu czasopism punktowanych z 2012, 2013 i 2015 roku. Czasopisma te zostały przyporządkowane do jednej z trzech grup: nauki społeczne, nauki humanistyczne, „nauki ścisłe”. Stosując takie kryteria, wybraliśmy 422 czasopisma z dziedziny nauk społecznych, 379 czasopism z dziedziny nauk humanistycznych oraz 555 czasopism z obszaru nauk „ścisłych”. Ostatecznie przeanalizowaliśmy 801 czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Dane otrzymaliśmy od Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego

Instytutu Badawczego, który był operatorem technicznym wielowymiarowej oceny czasopism.

- II. Na potrzeby bardziej szczegółowej analizy umiędzynarodowienia czasopism wykorzystaliśmy dane, które zostały określone i zebrane w taki sam sposób, jak w zbiorze I. Zagregowaliśmy czasopisma na poziomie dyscyplin zgodnie z polską klasyfikacją i wybraliśmy czasopisma z czterech reprezentatywnych dyscyplin. Nasz wybór podyktowany był stopniem znajomości dyscyplin przez autorów niniejszego artykułu. Przydzieliliśmy czasopisma do dyscyplin w dwóch krokach. W pierwszym kroku wybraliśmy wszystkie czasopisma przypisane do danej dyscypliny w wykazie czasopism punktowanych z 2015 roku (czasopismo może być przypisane do jednej albo dwóch dyscyplin). W drugim kroku akceptowaliśmy bądź odrzucaliśmy poszczególne czasopisma do naszego badania. Nasze decyzje były oparte o: (1) informacje o zaklasyfikowaniu czasopisma do dyscyplin pobrane z ARIANTA (największej stale aktualizowanej bazy polskich czasopism naukowych); (2) wyniki oceny eksperckiej przeprowadzonej w ramach wielowymiarowej oceny czasopism naukowych (czasopismo może zostać uznane za „wybitne” lub „znaczące” dla danej dyscypliny, przykładowo filozofia oceniana jest przez ekspertów z Komitetu Nauk Filozoficznych Polskiej Akademii Nauk); oraz (3) informacje pobrane ze stron internetowych czasopism. Zbiór II obejmował 82 czasopisma z nauk społecznych (składające się z 41 czasopism z socjologii i 41 czasopism z pedagogiki) oraz 87 czasopism z nauk humanistycznych (składających się z 42 czasopism z filozofii oraz 45 czasopism z historii). Wybraliśmy te dyscypliny, ponieważ są one reprezentatywne dla obszaru nauk społecznych i humanistycznych, a wybór ten pozwolił nam przeanalizować zbiory rozłączne obejmujące podobną liczbę czasopism.
- III. Do analizy jakościowej **transformującej roli systemu ewaluacji nauki**, przeprowadziliśmy 15 częściowo ustrukturyzowanych wywiadów z redaktorami naczelnymi lub sekretarzami polskich czasopism naukowych z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Skupiliśmy się na czasopismach, które były publikowane przez okres co najmniej pięciu lat. Tabela 1 przedstawia charakterystykę czasopism uwzględnionych w analizie jakościowej. Aby zapewnić anonimowość czasopism prezentujemy zakres lat określający wiek czasopism oraz zakres punktów ukazujący, jak te czasopisma zostały ocenione w trzech kolejnych edycjach wykazu czasopism punktowanych (wartości minimalne i maksymalne).
- IV. Celem wywiadów było zbadanie rozumienia polityki naukowej w zakresie ewaluacji czasopism przez redakcje czasopism oraz przemian praktyk redakcyjnych będących następstwem tej polityki. Zapytaliśmy respondentów o ich doświadczenia związane z wydawaniem czasopism i dostosowywaniem praktyk

do systemu ewaluacji nauki. Wywiady przeprowadzono w języku polskim, a średnia długość wywiadu wynosiła około 45 minut. Zastosowaliśmy nielosowy dobór celowy, co oznacza, że wybór respondentów był oparty na określonym kryterium: czasopisma zostały wybrane spośród czasopism zawartych w zbiorze I (spośród takich czasopism, które były indeksowane w trzech edycjach wykazu czasopism punktowanych).

Tabela 1. Opis czasopism ze zbioru III

ID czasopisma	Obszar nauk	Dyscyplina	Wiek (w 2015 roku)	Punkty
1	Nauki humanistyczne	Kulturoznawstwo	<11, 25>	5–8
2	Nauki humanistyczne	Kulturoznawstwo	<26, 50>	5–12
3	Nauki społeczne	Psychologia	<11, 25>	5–11
4	Nauki humanistyczne	Filozofia	<26, 50>	5–12
5	Nauki społeczne	Socjologia	<5, 10>	3–10
6	Nauki społeczne	Pedagogika	<5, 10>	4–11
7	Nauki humanistyczne	Sztuka	<11, 25>	5–7
8	Nauki humanistyczne	Historia	<11, 25>	4–12
9	Nauki humanistyczne	Filozofia	<5, 10>	4–10
10	Nauki społeczne	Pedagogika	<5, 10>	3–8
11	Nauki społeczne	Medioznawstwo	<11, 25>	8–10
12	Nauki humanistyczne	Literaturoznawstwo	<5, 10>	1–5
13	Nauki humanistyczne	Bibliologia	<5, 10>	4–6
14	Nauki humanistyczne	Informatologia	<50, 100>	3–8
15	Nauki humanistyczne	Etnografia	<50, 100>	1–10

Przeanalizowaliśmy trzy zbiory danych według następujących metod:

I. Do analizy zbioru I, spośród wszystkich parametrów używanych w wielowymiarowej ocenie czasopism naukowych w Polsce, wybraliśmy cztery: odsetek (1) autorów z zagranicy (IntAut), (2) recenzentów z zagranicy (IntRev), (3) artykułów opublikowanych w tak zwanych językach kongresowych, tj. angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, rosyjskim i włoskim (IntLang) oraz (4) członków rady naukowej z zagranicy (IntEdit). Ponadto wykorzystaliśmy do analizy wartości parametry umiejdzynarodowienia z wykazów czasopism punktowanych opublikowanych w latach 2012, 2013 i 2015 (odnosimy się do roku publikacji Wykazu jako *czasu pomiaru*). Przeanalizowaliśmy te dane w dwóch krokach. Po pierwsze wykonaliśmy jednoczynnikową analizę wariancji

(ANOVA) z powtarzaniem pomiarem i sprawdziliśmy, jak wartość parametrów umiędzynarodowienia zmieniała się w czasie osobno dla trzech grup nauk (nauk społecznych, nauk humanistycznych oraz nauk inżynierskich, przyrodniczych i medycznych). **Czas pomiaru** (2012, 2013 i 2015) był czynnikiem wewnątrzobiektywnym. Aby ujawnić różnice między wartościami parametrów w poszczególnych **czasach pomiaru**, przeprowadziliśmy testy *post hoc* uwzględniające poprawkę Bonferroni. Następnie wykonaliśmy jednoczynnikową analizę wariancji ANOVA i sprawdziliśmy różnice pomiędzy średnimi wartościami każdego parametru umiędzynarodowienia w naukach społecznych, naukach humanistycznych oraz naukach inżynierskich, przyrodniczych i medycznych, osobno dla każdego **czasu pomiaru**. **Grupa nauk** (społecznych, humanistycznych oraz inżynierskich, przyrodniczych i medycznych) była czynnikiem międzyobiektywnym. Następnie, aby sprawdzić różnice między grupami nauk, zastosowaliśmy test *post hoc* Scheffégo. Zaprezentowaliśmy najważniejsze wyniki. Postępując zgodnie z zaleceniami Cohena (1988), wykorzystaliśmy η^2 jako miarę siły efektu i użyliśmy następujących zakresów do interpretacji: efekt mały: $< 0,06$; efekt przeciętny: $0,06-0,14$; efekt duży: $> 0,14$.

II. Do analizy zbioru II użyliśmy tych samych parametrów umiędzynarodowienia (IntAut, IntRev, IntLang, IntEdit), ale nasze badania przeprowadzone zostały na innym poziomie agregacji danych. Zamiast analizować całe grupy nauk społecznych i humanistycznych, przeanalizowaliśmy cztery wybrane dyscypliny. Porównaliśmy wartości każdego parametru umiędzynarodowienia pomiędzy czasopismami z czterech **dyscyplin**: socjologii, pedagogiki, filozofii i historii. Ponadto porównaliśmy wartości każdego parametru w trzech **czasach pomiaru**: 2012, 2013 i 2015. Zbadaliśmy, czy istniały różnice pomiędzy wartościami dla poszczególnych dyscyplin w określonych **czasach pomiaru**. Przeprowadziliśmy dwuczynnikową mieszaną analizę wariancji ANOVA dla czterech dyscyplin \times trzech czasów pomiaru. **Dyscyplina** była czynnikiem międzygrupowym, natomiast **czas pomiaru** czynnikiem wewnątrzgrupowym. Parametr umiędzynarodowienia był zmienną zależną. Każdy z parametrów (IntAut, IntRev, IntLang, IntEdit) został wyliczony oddzielnie. Następnie zastosowaliśmy test *post hoc* Bonferroni, aby sprawdzić różnice między wartościami parametrów czasopism przyporządkowanych do różnych dyscyplin. Przedstawiliśmy najważniejsze wyniki.

III. Wszystkie wywiady były nagrywane, niezależnie transkrybowane i wprowadzone do MAXQDA. Zakodowaliśmy transkrypcje wywiadów, opracowaliśmy, udoskonaliliśmy i poddaliśmy walidacji kategorie analityczne. Początkowy schemat kodowania został określony na podstawie wyników analizy ilościowej (dla zbiorów I i II) oraz wielokrotnej lektury przepisów dotyczących wielowymiarowej

oceny czasopism naukowych w Polsce. W kwestii analizy zakodowaliśmy dane, zwracając szczególną uwagę na zagadnienia polityki naukowej (np. regulacje dotyczące oceny czasopism) oraz zorientowanie praktyk redakcyjnych na odbiorców lokalnych lub międzynarodowych. Odpowiadające tym zagadnieniom fragmenty transkrybowanych wywiadów wyróżniliśmy i wyselekcjonowaliśmy do dalszej analizy. Wybraliśmy fragmenty wywiadów do zilustrowania uzyskanych wyników.

Wyniki

Część I.1. Umiejzynarodowienie pozorne

Nasza analiza, przeprowadzona oddzielnie dla każdego z parametrów umiejzynarodowienia, pokazuje, że wartości IntRev, IntLang i IntEdit zmieniły się we wszystkich grupach nauk. Wartość IntAut istotnie zmieniła się w dwóch grupach (naukach społecznych i naukach humanistycznych), ale nie w naukach inżynieryjnych, przyrodniczych i medycznych. Tabela 2 przedstawia szczegółowe wyniki, które pokazują główny efekt **czasu pomiaru**, z poziomem istotności statystycznej $p < 0,05$. Wartość η^2 wskazuje, że nie istnieją różnice pomiędzy wielkością efektu dla poszczególnych parametrów. Siłę efektu obliczono oddzielnie dla każdej z grup nauk. W tabeli 2 przedstawiliśmy jednak wyniki skonsolidowane. Dla trzech parametrów, IntAut, IntRev i IntLang, siła efektu jest mała lub średnia w tych grupach nauk, w których różnice pomiędzy wartościami parametrów były istotne. Tylko dla parametru IntEdit występuje duża siła efektu dla wszystkich grup nauk.

Tabela 2. Średnia, odchylenie standardowe i jednoczynnikowa analiza wariancji (z poprawką Greenhouse'a-Geisser'a) z powtarzanymi pomiarami efektu czasu pomiaru dla zmiennych zależnych: umiejzynarodowienie autorów, umiejzynarodowienie recenzentów, umiejzynarodowienie języka, umiejzynarodowienie rady naukowej, w trzech grupach nauk: naukach społecznych, naukach humanistycznych oraz naukach inżynieryjnych, przyrodniczych i medycznych

Zmienna i grupa nauk	Pomiar w 2012 roku (1)		Pomiar w 2013 roku (2)		Pomiar w 2015 roku (3)		F	η^2
	M	SD	M	SD	M	SD		
Umiejzynarodowienie autorów								
Nauki społeczne ^b	10,56	17,14	11,55	17,94	12,81	17,68	8,698**	0,02
Nauki humanistyczne ^a	15,39	19,73	16,87	20,76	16,85	19,72	3,203*	0,01
Nauki inżynieryjne, przyrodnicze i medyczne ^c	16,82	24,08	17,4	24,35	16,69	22,93	0,6	0,00

Zmienna i grupa nauk	Pomiar w 2012 roku (1)		Pomiar w 2013 roku (2)		Pomiar w 2015 roku (3)		F	η^2
	M	SD	M	SD	M	SD		
	Umiejzarnarodowienie recenzentów							
Nauki społeczne ^b	7,65	18,39	11,77	19,71	16,86	22,72	61,88**	0,128
Nauki humanistyczne ^a	11,57	21,24	15,75	22,94	17,91	23,69	23,89**	0,06
Nauki inżynieryjne, przyrodnicze i medyczne ^c	15,06	24,72	17,67	25,42	19,71	25,93	14,24**	0,02
Umiejzarnarodowienie języka								
Nauki społeczne ^b	19,56	33,17	21,27	33,62	27,05	34,58	46,7**	0,1
Nauki humanistyczne ^a	21,33	35,11	23,68	35,06	25,62	34,05	19,34**	0,05
Nauki inżynieryjne, przyrodnicze i medyczne ^c	40,37	44,87	41,64	44,51	46,15	44,84	26,19**	0,04
Umiejzarnarodowienie rady naukowej								
Nauki społeczne ^b	28,02	27,39	35,12	26,67	41,82	24,32	124,1**	0,23
Nauki humanistyczne ^a	27,03	25,2	32,28	24,59	40,51	23,26	115,74**	0,23
Nauki inżynieryjne, przyrodnicze i medyczne ^c	30,14	26,54	34,72	27,3	40,90	26,49	105,56**	0,16

Objaśnienia: *M* – średnia; *SD* – odchylenie standardowe;

F – wartość statystyki *F*; η^2 – siła efektu; *df* – stopnie swobody.

^a*df* = 378, ^b*df* = 421, ^c*df* = 554.

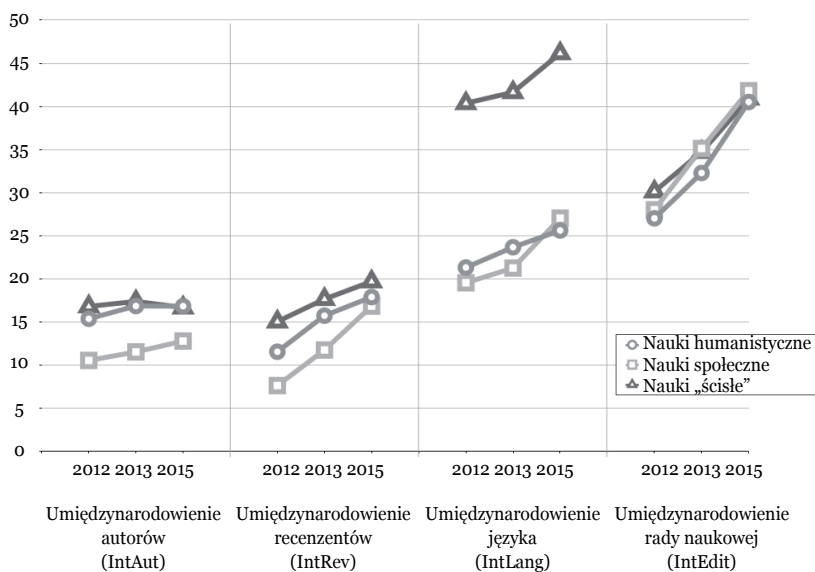
p* < .05. *p* < .001.

Aby określić, które parametry wzrosły we wszystkich grupach nauk, przeprowadziliśmy analizę post hoc z poprawką Bonferroniego dla wielokrotnych porównań. Nasza analiza wykazała istotny wzrost w przypadku dwóch parametrów (IntRev oraz IntEdit) w dwóch *czasach pomiaru* (w 2013 i 2015 roku), z istotnością statystyczną na poziomie $p < 0,001$ we wszystkich grupach nauk.

Podsumowując, we wszystkich grupach nauk głównym skutkiem polityki naukowej w zakresie parametrów umiejzarnarodowienia była zmiana w składzie rad naukowych, mierzona parametrem IntEdit. Ponadto redaktorzy czasopism zarówno z nauk miękkich, jak i z nauk twardych zwiększyli odsetek recenzentów zagranicznych mierzony parametrem IntRev. Dwa pozostałe parametry, IntAut i IntLang, nie uległy zmianom w objętym badaniem okresie. Oznacza to, że wzrost w zakresie obejmującym wszystkie

parametry, który oczekiwany był przez twórców polityki naukowej, nie nastąpił. Dlatego umiędzynarodowienie analizowanych czasopism jest tak naprawdę jedynie pozorne, ponieważ czasopisma nie zachęcają zagranicznych autorów do publikowania w nich artykułów, ani nie rozszerzają zakresu czy też orientacji czasopisma.

Rysunek 1. Średnia wartość parametrów umiędzynarodowienia dla trzech grup nauk: nauk humanistycznych, nauk społecznych oraz nauk inżynieryjnych, przyrodniczych i medycznych

Część 1.2. Orientacja lokalna w naukach społecznych i humanistycznych

Nasza analiza, przeprowadzona oddzielnie dla każdego parametru umiędzynarodowienia, wykazała, że wartości IntAut i IntLang różniły się istotnie pomiędzy poszczególnymi **grupami nauk** w każdym **czasie pomiaru**. Ponadto IntRev różnił się istotnie pomiędzy różnymi **grupami nauk** w latach 2012 i 2013. Oznacza to, że istnieje efekt główny **grupy nauk**, a wartości parametrów były istotnie różne w co najmniej dwóch z analizowanych grup. Nie zaobserwowaliśmy żadnych znaczących różnic dla parametru IntEdit w którymkolwiek czasie pomiaru ani istotnej różnicy dla IntRev w 2015 roku. Efekt **grupy nauk** był najsilniejszy (przeciętna siła efektu) dla IntLang: $F(2, 1353) = 43,493$; $p < 0,001$; $\eta^2 = 0,06$; $F(2, 1353) = 40,615$; $p < 0,001$; $\eta^2 = 0,06$ i $F(2, 1353) = 42,343$; $p < 0,001$; $\eta^2 = 0,06$, odpowiednio dla 2012, 2013 i 2015. Testy post hoc Scheffégo wykazały, że wartości IntLang różniły się na poziomie $p < 0,001$ pomiędzy naukami społecznymi a naukami inżynieryjnymi, przyrodniczymi i medycznymi. W naukach miękkich (nauki społeczne i nauki humanistyczne) wartości IntLang były niższe niż w naukach „ściślejszych” (nauki inżynieryjne,

przyrodnicze i medyczne) we wszystkich **czasach pomiaru**. Rysunek 1 ilustruje tę zależność i pokazuje istotne znaczenie języka publikacji w naukach miękkich i twardych.

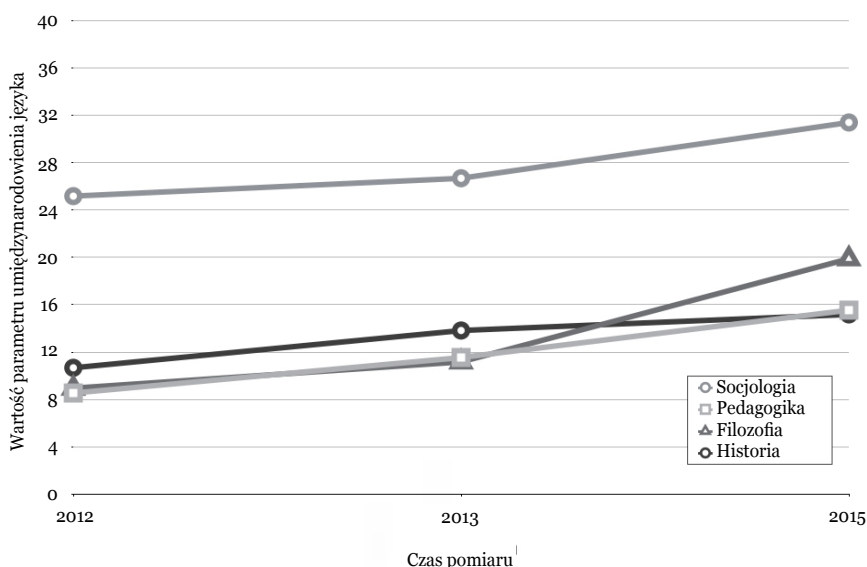
Część II. Podobieństwa i różnice w umiędzynarodowieniu pomiędzy dyscyplinami

Dalsza analiza, przeprowadzona oddzielnie dla poszczególnych parametrów umiędzynarodowienia, pokazała, że istniał efekt główny **czasu pomiaru** lub efekt główny **dyscypliny** dla czasopism z czterech wybranych dyscyplin: socjologii, pedagogiki, filozofii i historii. Ponadto analiza nie wykazała związku pomiędzy **czasem pomiaru** a **dyscypliną**.

Nie zaobserwowaliśmy efektu głównego dla parametru IntAut, natomiast zaobserwowaliśmy efekt główny dla trzech innych parametrów (IntRev, IntLang, IntEdit) na poziomach odpowiednio: $F(2, 330) = 18,17; p < 0,001; \eta^2 < 0,01$; $F(2, 330) = 21,85; p < 0,001; \eta^2 = 0,12$ oraz $F(2, 330) = 48,82; p < 0,001; \eta^2 = 0,228$.

Wartość η^2 wskazuje, że występowały różnice pomiędzy siłą efektu dla poszczególnych parametrów. Siła efektu była mała dla parametru IntRev, przeciętna dla parametru IntLang i duża dla parametru IntEdit.

Rysunek 2. Średnia wartość umiędzynarodowienia języka w czterech dyscyplinach: socjologii, pedagogice, filozofii i historii

Objaśnienie: umiędzynarodowienie języka mierzono w latach 2012, 2013 i 2015.

Nie zaobserwowaliśmy efektu głównego dyscypliny dla parametrów IntAut, IntRev, ani IntEdit. Dla parametru IntLang zaobserwowaliśmy efekt główny dyscypliny na poziomie $F(3, 165) = 3,674$; $p = 0,013$; $\eta^2 = 0,063$. Wartość η^2 wskazuje, że siła efektu jest przeciętna i różni się pomiędzy poszczególnymi **dyscyplinami**. Jak ilustruje rysunek 2, niezależnie od **czasu pomiaru**, czasopisma socjologiczne mają wyższe wartości parametru IntLang niż czasopisma pedagogiczne, filozoficzne i historyczne.

Podsumowując, podobnie jak w przypadku wyników z Części I, odnotowaliśmy wysoki wzrost odsetka zagranicznych członków rady naukowej we wszystkich **czasach pomiaru**. Interpretujemy te wyniki jako wskazujące na pozorne umiejdzynarodowienie. Badanie wykazało również, że istnieją różnice pomiędzy językiem publikacji w różnych **dyscyplinach**. Różnice te można wyjaśnić odmiennymi praktykami publikacyjnymi charakterystycznymi dla różnych dziedzin nauki.

Część III. Częściowo ustrukturyzowane wywiady

Przeprowadzone przez nas wywiady ukazały ważne problemy dotyczące **rozumienia** polityki naukowej oraz **postawy** redaktorów wobec tej polityki. Rozumienie polityki naukowej było powiązane z postawami redaktorów, a w konsekwencji także z wdrażaniem lub odrzucaniem zaleceń wynikających z tej polityki. W związku z tym poniżej opisano niektóre elementy wspólne dla redaktorów badanych czasopism.

Rozumienie polityki naukowej w zakresie ewaluacji czasopism naukowych

Wielu spośród respondentów podkreślało znaczenie wykazu czasopism punktowanych dla pracy redaktorów. Dwóch redaktorów przyznało jednoznacznie, że liczba punktów przypisanych czasopismom odzwierciedla naukową jakość tych czasopism. Punkty są ważne dla autorów, redaktorów, a także decydentów w różnych instytucjach szkolnictwa wyższego. W Polsce większość czasopism jest finansowana ze środków publicznych. W związku z tym, co kilkakrotnie wskazywali respondenci, dziekani i rektorzy uniwersytetów, którzy dystrybuują środki, podejmując decyzje finansowe, kierują się liczbą punktów. Dla przykładu, respondent 14 opisał związek pomiędzy finansowaniem a liczbą punktów w następujący sposób:

„[...] jest oczywiście warunek taki, że dotowanie [czasopisma] przez naszą uczelnię, czyli przez wydział, albo przez właśnie pana rektora, jakby wtedy jest utrzymywane w mocy, jeżeli na przykład są punkty ministerialne”.

Jeden z respondentów powiedział, że czasopisma są wspierane przez wydawnictwa uniwersyteckie zwłaszcza (a czasem wyłącznie wtedy), kiedy w wyniku procesu oceny uzyskają większą liczbę punktów. Redaktorzy czasopism wydawanych od co najmniej

pięciu, ale nie dłużej niż dziesięciu lat, twierdzili, że redaktorzy tych czasopism, które wydawane są od dwudziestu pięciu lat lub dłużej, bardzo często nie przywiązują wagi do wypełniania parametrów ewaluacji. Wynika to jednak z przestarzałych praktyk redakcyjnych i stosowania dystrybucji niecyfrowej, a nie z odrzucania samego procesu ewaluacji.

Generalnie redaktorzy byli świadomi istnienia krajowego systemu oceny czasopism naukowych w Polsce. Znali ogólne, a czasem także konkretne przepisy dotyczące, na przykład, indeksowania w bazach danych. Podczas wywiadów często przywoływali nazwy najważniejszych z perspektywy polityki naukowej baz danych, takich jak CEEOL (Central and Eastern European Online Library), CEJSH (Central European Journal of Social Sciences and Humanities) i ERIH (European Reference Index for the Humanities). Redaktorzy podkreślali, że wydawane przez nich czasopismo zostało właśnie zaindeksowane lub że zamierzają zgłosić swoje czasopismo do zaindeksowania (w bazie). Niektórzy spośród redaktorów twierdzili, że indeksowanie w bazach danych jest obowiązkiem wydawnictw uniwersyteckich, a nie redaktorów czasopism:

“To znaczy, że wszelkie bazy danych i w ogóle życie takie internetowe czasopisma, to jest działka wydawnictwa, z którą my za bardzo nie mamy do czynienia” (respondent 3).

Jednakże tylko jeden redaktor wiedział dokładnie, jakie parametry i kryteria oceny używane są przy tworzeniu wykazu czasopism punktowanych. Inni redaktorzy rozumieli, na przykład, że publikowanie artykułów w języku angielskim może zwiększać liczbę punktów, nie potrafili jednak podać żadnych szczegółów. Ponadto redaktorzy wspominali pewne zasady, które, jak twierdzili, są oficjalnymi regulacjami wykazu czasopism punktowanych. Przykładowo jeden z redaktorów twierdził, że ich czasopismo nie może publikować żadnych reklam, ponieważ mogłoby to obniżyć liczbę punktów czasopisma. Takie regulacje nigdy nie były elementem systemu ewaluacji czasopism naukowych w Polsce.

Postawy wobec polityki naukowej – orientacja krajowa i międzynarodowa
Jednym z najważniejszych aspektów podejścia jakościowego, które zastosowaliśmy w naszym badaniu, jest to, że pozwala ono poznać postawy redaktorów wobec polityki naukowej w zakresie ewaluacji czasopism.

W niemalże wszystkich wywiadach redaktorzy podkreślali, że ewaluacja czasopism i regulacje związane z wykazem czasopism punktowanych wpływają na, a nawet sterują pracą redakcji oraz wydawnictw naukowych. Wielu redaktorów opisywało swoje praktyki redakcyjne w taki sposób, by podkreślić wprowadzanie przepisów wynikających z polityki naukowej. Jeden z redaktorów twierdził, że wykazy czasopism punktowanych „wymuszają w sposób [...] z początku sztuczny i tylko dla spełnienia

kryteriów – pewne działania, to one [działania redakcji – przyp. red.] się zmieniają w dobre praktyki”. Ten sam redaktor podkreślał, że redakcja założyła stronę internetową swojego czasopisma tylko dlatego, że był to sposób na zdobycie większej liczby punktów.

Według wielu respondentów polityka naukowa wymusza na redaktorach różne działania. Dostosowywanie praktyk redakcyjnych do przepisów początkowo postrzegane jest jako działanie sztuczne. Ostatecznie jednak te sztuczne działania na ogół przekształcają się w autentyczne praktyki. Jednakże niektórzy redaktorzy twierdzili, że różne praktyki podejmowane są wyłącznie po to, aby spełniać wymogi stawiane przez parametry ewaluacji (takie jak aktualizacja informacji o recenzentach na stronie internetowej czasopism) lub – jeszcze dosadniej – niektóre z praktyk określane były jako „pozorne”. Najczęściej przywoływaną praktyką, która służyć miała manipulacjom względem parametrów, było dodawanie zagranicznych redaktorów lub recenzentów, którzy w rzeczywistości w żaden sposób nie angażowali się w prace redakcyjne albo, z drugiej strony, usuwanie części polskich redaktorów lub recenzentów ze składu redakcji:

“Zagraniczni redaktorzy, też się umówmy, to rzeczywiście są kwiatki przy kozuchu” (respondent 6).

“[...] aktualizujemy listę współpracujących recenzentów, jeśli doszła jakaś nowa osoba, kiedy pojawia się jakaś zmiana, typu, nie wiem, zmiana w punktacji, tak, albo coś innego, to jest po prostu na bieżąco robione” (respondent 7).

Jedynym celem tych działań było ogrywanie wybranego parametru, manipulowanie wartościami IntEdit i IntRev. Ogrzywanie można rozumieć jako obchodzenie oficjalnych przepisów, na przykład wtedy, kiedy czasopismo wypełnia wymagania formalne (poprzez dodanie do rady naukowej członka z zagranicy), ale w rzeczywistości nie zachodzi żadna poprawa w pracy redakcji (nowy członek w zasadzie nie robi nic na rzecz redakcji) oraz kiedy taka manipulacja parametrami była zakładana od samego początku. Spostrzeżenie dotyczące członków rady naukowej z zagranicy potwierdza także doświadczenie jednego z autorów niniejszego artykułu, który prowadzi wyżej wspomnianą bazę danych ARIANTA gromadzącą informacje o polskich czasopismach naukowych. Ogrzywanie parametrów IntEdit i IntRev trwa odkąd ustanowiono przepisy dotyczące wykazu czasopism punktowanych.

Redaktorzy podkreślali trudności spowodowane brakiem pieniędzy oraz stale zmieniającymi się regulacjami dotyczącymi wykazu czasopism punktowanych. To wydawało się głównym tematem dyskusji podczas spotkań redakcji. Zdaniem redaktorów, z którymi przeprowadzono wywiady, umiejdzynarodowienie czasopism jest opóźnione z powodu braku funduszy na, między innymi, tłumaczenie artykułów

napisanych przez niepolskojęzycznych autorów (z języka obcego na polski). Takie artykuły, niezależnie od tego czy były one wcześniej publikowane, są często określane przez polskie czasopisma jako prace oryginalne, co zwiększa wartość wskaźnika IntAut tych czasopism. Ponadto nie są finansowane tłumaczenia stron internetowych czasopism czy abstraktów, jak również korekta artykułów napisanych w języku obcym przez polskich naukowców.

“[Strona internetowa] jest przygotowana do uruchomienia anglojęzycznej wersji, ale znowu [...] powiem tak – no angiści się cenią” (respondent 9).

“Dobre znane nazwisko to dobry, mocny przetłumaczony tekst – przyciąga uwagę do całego numeru” (respondent 15).

Umiejdzynarodowienie jest najczęściej uważane za sposób na uzyskanie większej liczby punktów, a nie jako cel sam w sobie ani sposób na promocję czasopisma i jego treści. Co więcej, kiedy zapytaliśmy redaktorów o to, w jaki sposób i gdzie promują swoje czasopismo, większość respondentów deklarowała, że promują je wyłącznie lokalnie, czyli na swoich uniwersytetach i w miastach poprzez organizowanie wydarzeń przy publikacji kolejnych numerów czasopisma. Promowanie nowych numerów w innych miastach akademickich jest celem wszystkich (za wyjątkiem dwóch) redaktorów, z którymi zostały przeprowadzone wywiady.

Jeden z redaktorów przedstawił ważne powody, które pokazują, dlaczego redaktorzy mogą nie być zainteresowani umiejdzynarodowieniem. Te powody to nawyki i oczekiwania obecnych czytelników i prenumeratorów, w szczególności bibliotek uniwersyteckich. Jeżeli czasopisma zaczęłyby publikować wyłącznie albo częściowo w języku angielskim, niektóre spośród bibliotek mogłyby przestać je prenumerować, ponieważ czytelnicy chcą tego, co już znają.

W większości czasopism zmiany w praktykach redakcyjnych postrzegane są raczej w kontekście kryteriów ewaluacji, niż jako dobre praktyki stosowane przez inne prestiżowe i międzynarodowe czasopisma. Jednakże dwóch respondentów podkreśliło, że najbardziej prestiżowe czasopisma w ich dziedzinie stanowią punkt odniesienia dla sposobów przekształcania obecnych praktyk. Redaktorzy tych czasopism postrzegają ewaluację czasopism jako mechanizm, który może dostarczać informacji oraz prowadzić do rozwoju czasopisma.

Dyskusja

W tym artykule dowodziliśmy, że polityka naukowa przekształciła praktyki redakcyjne w polskich czasopismach poprzez ustanowienie parametrów umiejdzynarodowienia.

Niemniej jednak umiejdzynarodowienie, które miało nastąpić wraz z wprowadzeniem odpowiednich parametrów, nie nastąpiło, tym samym rzeczywiste umiejdzynarodowienie czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych nie istnieje. Innymi słowy, można powiedzieć, że wdrożenie wskaźników bibliometrycznych oraz wynikające z tego zmiany w produktywności naukowej w Polsce przypominają raczej doświadczenia Australii (Butler 2003) niż Norwegii (Schneider et al. 2014). Wszystkie te trzy przypadki (australijski, norweski i polski) są odmienne, ale prowadzą do podobnego wniosku: używanie prostych parametrów do regulowania i przekształcania praktyk publikacyjnych ma zawsze różne nieoczekiwane i niezamierzone konsekwencje. Wdrożenie niewłaściwego parametru może nie tylko nie przynieść pożądaných efektów, ale – co istotne – może pogorszyć sytuację akademii w danym kraju.

Umiejdzynarodowienie polskich czasopism jest jedynie pozorne i przejawia się w dwóch zmianach w praktykach redakcyjnych polskich czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Pierwsza zmiana to znaczny wzrost odsetka członków rady naukowej i recenzentów z innych krajów. Druga zmiana to niewielki wzrost odsetka autorów z innych krajów (co pokazują wyniki w *Częściach I.2 i II*). Pozorny charakter umiejdzynarodowienia ujawniają różne praktyki, takie jak: dystrybuowanie artykułów pisanych w językach kongresowych i publikowanych w polskich czasopismach wyłącznie do lokalnych czytelników (*Część III*), dostosowywanie wartości parametrów umiejdzynarodowienia (na przykład poprzez dodawanie lub usuwanie członków rady naukowej) wyłącznie w celu uzyskania większej liczby punktów (*Część III*). W wywiadach redaktorzy scharakteryzowali podejmowanie takich praktyk redakcyjnych jako granie w grę. Ta metafora „gry” pozwala nam zrozumieć, dlaczego wartości wskaźników IntEdit i IntRev rosną w większym stopniu niż wartości IntAut oraz IntLang. Redaktorzy mogą zdecydowanie łatwiej manipulować parametrami IntEdit i IntRev, ponieważ te parametry nie są bezpośrednio kontrolowane przez czytelników czy ewaluatorów. Z drugiej strony IntAut i IntLang są bardziej transparentne, na przykład ze względu na to, że każdy może obliczyć procent artykułów opublikowanych w językach kongresowych. Co ciekawe, wartości IntAut i IntLang pozostają niemal takie same dla wszystkich grup nauk (zob. *Część I*). Można to wyjaśnić, na przykład, atrakcyjnością polskich czasopism dla zagranicznych autorów. Jak twierdzi Salager-Meyer (2015) pula autorów dla tak peryferyjnych czasopism jest ograniczona. Warto zauważyć, że wartość wskaźników IntAut i IntLang jest niemal równa dla polskich czasopism i innych czasopism z tej części Europy, na przykład dla czasopism serbskich (Šipka 2013).

Pozorne umiejdzynarodowienie polskich czasopism pokazuje, że w tym przypadku ma zastosowanie prawo Campbella. Campbell napisał: „każdy nadmiernie wykorzystywany wskaźnik poddawany jest presji korupcyjnej, przez co zaczyna wypaczać

procesy, które miał jedynie monitorować” (Campbell 1979: 85; przeł. autorzy). Parametry umiędzynarodowienia miały na celu regulowanie i motywowanie procesu umiędzynarodowienia. Jednakże same stały się celem, a także sposobem na osiągnięcie celów innych niż pierwotnie zakładano, czyli na uzyskiwanie punktów. Jak zilustrował Butler (2003), zwiększanie produktywności przy użyciu prostego wskaźnika bibliometrycznego może również spowodować znaczny spadek znaczenia cytowań: kiedy mierzymy jedną praktykę, możemy zmienić – nieumyślnie – inne praktyki.

Zaobserwowaliśmy również, że redaktorzy nie zastanawiają się nad wyzwaniem umiędzynarodowienia i podejmują tylko działania w zakresie umiędzynarodowienia, które są wyraźnie określone w przepisach dotyczących ewaluacji czasopism (wyniki zbioru III). Kiedy opisują umiędzynarodowienie swoich czasopism oraz praktyk redakcyjnych, nie biorą pod uwagę na przykład współautorstwa z zagranicznymi naukowcami czy innych parametrów umiędzynarodowienia, które są używane poza polskim systemem, takich jak międzynarodowe grono czytelników oraz lokalizacja geograficzna członków zespołu redakcyjnego. Większość redaktorów kieruje swoje czasopisma do czytelników krajowych, a ich czasopisma zorientowane są lokalnie. Oznacza to, że umiędzynarodowienie czasopism, określone przez politykę naukową, rozumiane jest jako wypełnianie wymagań, to znaczy osiągnięcie oczekiwanych wartości parametrów umiędzynarodowienia, a nie jako sposób zmiany orientacji czasopisma z lokalnej na międzynarodową. Innymi słowy umiędzynarodowienie jest postrzegane przede wszystkim jako ogrywanie systemu ewaluacji opartego na punktach, a nie jako stymulator zmian polityki redakcji czy poszerzania grona czytelników.

Wnioski

Z niniejszego badania można wyciągnąć następujące, dotyczące przede wszystkim decydentów, wnioski. System ewaluacji nauki może motywować umiędzynarodowienie czasopism, ale powinien przykładać mniejszą wagę do wypaczonych parametrów. Jak pokazują nasze wyniki, czasopisma z obszaru nauk społecznych i humanistycznych są silnie powiązane z otoczeniem społecznym oraz z językiem. Ponadto większość spośród tych czasopism ma charakter lokalny i adresowana jest tylko do lokalnej społeczności. Nasze obserwacje potwierdzają obserwacje Giménez-Toledo et al. (2007) oraz Salager-Meyer (2015). Zatem system ewaluacji czasopism powinien uwzględniać dwa rodzaje czasopism z obszaru nauk społecznych i humanistycznych: te, które rzeczywiście są prestiżowe i zorientowane międzynarodowo, lub takie, które mogą się takimi stać, oraz takie, które są zorientowane lokalnie i wdrożyły najwyższe standardy praktyk redakcyjnych. Zaktualizowany i ulepszony system ewaluacji czasopism może zachęcić niewielkie czasopisma (na przykład uniwersyteckie lub regionalne) do konsolidacji. Czasopisma zorientowane międzynarodowo powinny być

motywowane do zwiększania międzynarodowego grona czytelników na przykład poprzez publikowanie pełnych tekstów w otwartym dostępie.

Chcielibyśmy podkreślić, że udzielenie bardziej szczegółowych rekomendacji wymagałoby przyjęcia podstawy normatywnej. To mogłoby być uzasadnione, jeżeli stanowiłoby operacjonalizację nowej polityki naukowej w obszarze ewaluacji czasopism naukowych. Jednak polityka naukowa nie uległa w rzeczywistości aktualizacji.

Analizując wyniki, należy uwzględnić wiele istotnych ograniczeń, które towarzyszyły naszym badaniom. Ograniczenia zbioru I i II sprawiają, że trudno byłoby generalizować wyniki do innych nieanglojęzycznych krajów. Jeśli założymy, że praktyki redaktorów są ściśle związane z polskim systemem ewaluacji nauki, to powinniśmy zgodzić się co do tego, że nasze wyniki są ograniczone wyłącznie do przypadku polskiego i używanie ich do zrozumienia praktyk z innych krajów powinno być poprzedzone analizami innych systemów polityki naukowej. Odmienne konteksty polityczne może skutkować wyprowadzaniem różnych wniosków z takich samych danych, na przykład występowanie rzeczywistego, a nie pozornego umiejdzynarodowienia lub też pozornego umiejdzynarodowienia, które przejawia się w różnych praktykach.

Ograniczenia wynikające ze zbioru III (małej próbki, która służy do interpretacji i zrozumienia praktyk redakcyjnych) uniemożliwiają generalizowanie wyników na poziom praktyk podejmowanych przez wszystkie polskie czasopisma z obszaru nauk społecznych i humanistycznych. Niemniej ta próbka jest wystarczająca do interpretacji i zrozumienia wyników badania ilościowego.

Podsumowując, najważniejszym generalnym wnioskiem z naszego badania jest to, że należy podjąć wspólny wysiłek, aby zapobiec ogrywaniu systemu w praktykach redakcyjnych. Polski przypadek może mieć zastosowanie także w różnych społecznościach akademickich w innych nieanglojęzycznych państwach, szczególnie z Europy Środkowej i Wschodniej, pomimo problemu z generalizacją wyników. To pokazuje, że społeczności akademickie potrzebują wyraźnej i otwartej dyskusji na temat sposobów wykorzystywania parametrów umiejdzynarodowienia w procedurach ewaluacji czasopism. Taka dyskusja powinna być jednym z pierwszych kroków na drodze do ograniczenia i zminimalizowania niezamierzonych efektów parametrów umiejdzynarodowienia i mamy nadzieję, że wyniki zaprezentowane w niniejszym badaniu mogą stanowić dobry punkt wyjścia dla tej dyskusji.

Podziękowania

Autorzy chcieliby podziękować Krystianowi Szadkowskiemu za jego przydatne uwagi i sugestie oraz Zuzie Wiorogórskiej za tłumaczenie abstraktu. Jesteśmy niezmiernie wdzięczni dwóm anonimowym recenzentom za ich pomocne komentarze oraz inspirującą krytykę. Artykuł powstał w ramach prac nad realizacją projektu

pt. „Współczesna polska humanistyka wobec wyzwań naukometrii” finansowanego ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, nr decyzji 0057/NPHR3/H11/82/2014.

Z języka angielskiego tłumaczyła Kinga Ciereszko.

Literatura

- Aksnes, D.W., Frølich, N. i Slipersæter, S. (2008). Science Policy and the Driving Forces behind the Internationalisation of Science: The Case of Norway. *Science and Public Policy* 35 (6): 445–457.
- Albu, C.N. i Albu, N. (2015). Introduction to the Special Issue on Accounting Academia in Central and Eastern Europe. *Accounting and Management Information Systems* 14 (2): 247–274.
- Belcher, D.D. (2007). Seeking Acceptance in an English-Only Research World. *Journal of Second Language Writing* 16 (1): 1–22.
- Bocanegra-Valle, A. (2013). The perceived value of English for academic publishing among ESP multilingual scholars in Europe. *ESP Today* 1 (1): 5–25.
- Brembs, B., Button, K. i Munafò, M. (2013). Deep Impact: Unintended Consequences of Journal Rank. *Frontiers in Human Neuroscience* 7: 291.
- Buela-Casal, G., Perakakis, P., Taylor, M. i Checa, P. (2006). Measuring Internationality: Reflections and Perspectives on Academic Journals. *Scientometrics* 67 (1): 45–65.
- Butler, L. (2003). Explaining Australia's increased share of ISI publications – the effects of a funding formula based on publication counts. *Research Policy* 32 (1): 143–155.
- Campbell, D.T. (1979). Assessing the Impact of Planned Social Change. *Evaluation and Program Planning* 2: 67–90.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. 2nd ed. New York, NY: Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell, J. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Duszek, A. i Lewkowicz, J. (2008). Publishing Academic Texts in English: A Polish Perspective. *Journal of English for Academic Purposes* 7 (2): 108–120.
- Engels, T.C.E., Ossenblok, T.L.B. i Spruyt, E.H.J. (2012). Changing publication patterns in the Social Sciences and Humanities, 2000–2009. *Scientometrics* 93 (2): 373–390.
- Frølich, N. (2006). Still Academic and National – Internationalisation in Norwegian Research and Higher Education. *Higher Education* 52 (3): 405–420.
- Giménez-Toledo, E., Román-Román, A. i Alcain-Partearroyo, M.D. (2007). From experimentation to coordination in the evaluation of Spanish scientific journals in the humanities and social sciences. *Research Evaluation* 16 (2): 137–148.

- Gordin, M.D. (2015). *Scientific Babel: How Science Was Done Before and After Global English*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Gutiérrez, J. i López-Nieva, P. (2001). Are International Journals of Human Geography Really International? *Progress in Human Geography* 25: 53–69.
- Haustein, S. (2012). *Multidimensional Journal Evaluation: Analyzing Scientific Periodicals beyond the Impact Factor*. Berlin: De Gruyter Saur.
- Hicks, D. (2012). Performance-Based University Research Funding Systems. *Research Policy* 41 (2): 251–261.
- Hyland, K. (2016). Academic Publishing and the Myth of Linguistic Injustice. *Journal of Second Language Writing* 31: 58–69.
- Jiménez-Contreras, E., de Moya-Anegón, F. i López-Cózar, E.D. (2003). The evolution of research activity in Spain: The impact of the National Commission for the Evaluation of Research Activity (CNEAI). *Research Policy* 32: 123–142.
- Keim, W. (2008). Distorted Universality: Internationalization and Its Implications for the Epistemological Foundations of the Discipline. *Canadian Journal of Sociology* 33 (3): 555–574.
- Kozak, M., Bornmann, L. i Leydesdorff, L. (2014). How Have the Eastern European Countries of the Former Warsaw Pact Developed since 1990? A Bibliometric Study. *Scientometrics* 102 (2): 1101–1117.
- Kulczycki, E. (2017). Assessing publications through a bibliometric indicator: The case of comprehensive evaluation of scientific units in Poland. *Research Evaluation* 26 (1): 41–52.
- Kulczycki, E. i Rozkosz, E.A. (2017). Does an expert-based evaluation allow us to go beyond the Impact Factor? Experiences from building a ranking of national journals in Poland. *Scientometrics* 111 (1), 417–442.
- Kulczycki, E., Korzeń, M. i Korytkowski, P. (2017a). Toward an excellence-based research funding system: Evidence from Poland. *Journal of Informetrics* 11 (1): 282–298.
- Kulczycki, E., Engels, T.C.E. i Nowotniak, R. (2017b). Publication patterns in the social sciences and humanities in Flanders and Poland.
- Kwiek, M. (2014). Structural Changes in the Polish Higher Education System (1990–2010): A Synthetic View. *European Journal of Higher Education* 4 (3): 266–280.
- Kyvik, S. (1988). Internationality of the social sciences: the Norwegian case. *International Social Sciences Journal* 40 (1): 163–172.
- Li, L. i Zhang, F. (2003). Developing English-Language Academic Journals of China. *Scientometrics* 57 (1): 119–125.
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. (2008). *Budujemy Na Wiedzy: Reforma Nauki Dla Rozwoju Polski*.
- Nederhof, A.J., Zwaan, R.A., de Bruin, R.E. i Dekker, P.J. (1989). Assessing the usefulness of bibliometric indicators for the humanities and behavioural sciences: A comparative study. *Scientometrics* 15 (5–6): 423–435.

- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2007). *Revised field of science and technology (FOS) classification in the Frascati manual* (Report No.: DSTI/EAS/STP/NESTI(2006)19/FINAL). Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Pajić, D. i Jevremov, T. (2014). Globally National – Locally International: Bibliometric Analysis of a SEE Psychology Journal. *Psihologija* 47 (2): 263–277.
- Pontille, D. i Tornay, D. (2010). The Controversial Policies of Journal Ratings: Evaluating Social Sciences and Humanities. *Research Evaluation* 19 (5): 347–360.
- Reale, E., Inzelt, A., Lepori, B. i van Den Besselaar, P. (2012). The Social Construction of Indicators for Evaluation: Internationalization of Funding Agencies. *Research Evaluation* 21 (4): 245–256.
- Rey-Rocha, J. i Martín-Sempere, M.J. (2004). Patterns of the Foreign Contributions in Some Domestic vs. International Journals on Earth Sciences. *Scientometrics* 59 (1): 95–115.
- Reza Davarpana, M. i Behrouzfar, H. (2009). International Visibility of Iranian ISI Journals: A Citation Study. *Aslib Proceedings* 61 (4): 407–419.
- Salager-Meyer, F. (2008). Scientific Publishing in Developing Countries: Challenges for the Future. *Journal of English for Academic Purposes* 7 (2): 121–132.
- Salager-Meyer, F. (2015). Peripheral scholarly journals: From locality to globality. *Ibérica* 30: 15–36.
- Schneider, J.W., Aagaard, K. i Bloch, C.W. (2014). What happens when funding is linked to (differentiated) publication counts? New insights from an evaluation of the Norwegian Publication Indicator. W: *Proceedings of the science and technology indicators conference 2014 Leiden 'Context Counts: Pathways to Master Big and Little Data'*, red. E. Noyons, 543–550. Leiden: Universiteit Leiden.
- Šipka, P. (2013). Bibliometric Quality of Serbian Journals 2002–2011: More Than Just a Dress for Success. *Journal Publishing in Developing, Transition and Emerging Countries: Proceedings of the 5th Belgrade International Open Access Conference 2012*, 161–165. doi:10.5937/BIOAC-110
- Sivertsen, G. (2016). Patterns of internationalization and criteria for research assessment in the social sciences and humanities. *Scientometrics* 107 (2): 357–368.
- Wolters, G. (2013). European Humanities in Times of Globalized Parochialism. *Bollettino della Società Filosofica Italiana* 208: 3–18.
- Wormell, I. (1998). Informetric Analysis of the International Impact of Scientific Journals: How 'international' are the International Journals? *Journal of Documentation* 54(5): 584–605.
- Yue, W. i Wilson, C.S. (2004). An Integrated Approach for the Analysis of Factors Affecting Journal Citation Impact in Clinical Neurology. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology* 41 (1): 527–536.
- Žic-Fuchs, M. (2014). The Future of Publications in the Humanities: Possible Impacts of Research Assessment. W: *New Publication Cultures in the Humanities* red. P. Dávidházi, 147–171. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Zitt, M. i Bassecoulard, E. (1998). Internationalization of Scientific Journals: A Measurement Based on Publication and Citation Scope. *Scientometrics* 41 (1–2): 255–71.

Internationalization of Polish Journals in the Social Sciences and Humanities: Transformative Role of The Research Evaluation System

Abstract: This article discusses the transformations of Polish journals caused by the Polish journal ranking evaluation system. We focused on the internationalization of journals in the social sciences and humanities ($N = 801$), with the goal of investigating how science policy has transformed editorial practices at Polish journals. We used a mixed-method approach involving both one-way analysis of variance, two-way mixed design analysis of variance, and semi-structured interviews. Our findings showed that science policy has transformed editorial practices, but that there is no actual internationalization in Polish social sciences and humanities journals. Rather, there is only the ostensible internationalization that manifests in “gaming” the journal evaluation system. We found that the editors of Polish journals do not discuss the challenges of internationalization, and implement only those internationalization practices that are explicitly required in the system regulations. We conclude with recommendations for how to motivate the internationalization of journals and stem the corruption of parameters measuring internationalization.

Keywords: humanities, internationalization, Poland, Polish journal ranking, social sciences

CYTOWANIE: Kulczycki, E., Rozkosz, E.A., Drabek, A. (2019). Umiejdzynarodowienie polskich czasopism w naukach społecznych i humanistycznych – transformacyjna rola systemu ewaluacji nauki. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*. 1–2(53–54): 331–357. DOI: 10.14746/nisw.2019.1-2.11.

EMANUEL KULCZYCKI – jest profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Pracowni Komunikacji Naukowej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się ewaluacją nauki, otwartą nauką i komunikacją naukową. Ostatnio publikował m.in. w *Nature*, *Research Evaluation*, *Journal of Informetrics*, *Scientometrics* oraz *Aslib Journal of Information Management*.

E-mail: emek@amu.edu.pl

ORCID: 0000-0001-6530-3609

EWA A. ROZKOSZ – pracuje w Pracowni Komunikacji Naukowej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zajmuje się ewaluacją badań, krajowymi rankingami czasopism, naukometrią i bibliometrią.

ORCID: 0000-0002-1666-5491

ANETA DRABEK – pracuje w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego. Jest współautorką ARIANTY: największej, stale aktualizowanej bazy danych polskich czasopism.